

Correctievoorschrift HAVO

2010

tijdvak 1
extra afnamemoment

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 49 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1

1 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Voor het rationalisme van de Verlichting is begin negentiende eeuw weinig belangstelling meer. Het vertrouwen dat met het verstand alles kan worden verklaard en opgelost raakte op de achtergrond en maakte plaats voor het gevoel als basis voor het handelen
- De opkomende industrialisatie leidde tot een verharding van de maatschappij. Als reactie vluchtte men in werelden die aangenamer waren

1

1

2 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De verbeelding van een droom kan worden opgevat als een vlucht uit de werkelijkheid (escapisme), wat een uiting is van de romantiek.

3 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De schaal die Cole hanteert voor de architectuur die hij op het schilderij toont is megalomaan. Deze schaal roept de sfeer op van een onbegrensde fantasiewereld en/of kan leiden tot hevige emoties.
- Cole plaatst de architect op het kapiteel van een reusachtige zuil waar hij rust te midden van boeken. Deze onwaarschijnlijke plek roept een fantasiewereld op.
- Cole toont allerlei gebouwen uit verschillende historische periodes (Egyptisch, Grieks-Romeins, gotisch). Dit kan worden opgevat als een verheerlijking van het verleden.
- Cole omlijst de voorstelling met draperieën en zuilen met bogen. Dit roept de sfeer op van een weelderige paleisachtige architectuur die als sprookjesachtig kan worden aangemerkt.
- Cole geeft architectuur rechts weer in een zacht ochtendlicht dat sterk contrasteert met het tegenlicht links. Dit licht schept een sprookjesachtige sfeer.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gotische stijl werd gezien als een bouwstijl die uitdrukking gaf aan het christelijke geloof, omdat deze bouwstijl juist tot bloei kwam in de tijd dat er veel kerken werden gebouwd / in de tijd dat de katholieke kerk gold als de enige en ware christelijke kerk / in een tijd dat er nog van (een zekere) harmonie sprake was in de West-Europese kerk • De classicistische bouwstijl daarentegen was van niet-christelijke oorsprong / werd gezien als een niet-christelijke uiting; daarom vond men deze minder geschikt voor kerkbouw 	<p>1</p> <p>1</p>
5	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>In de negentiende eeuw werd het religieus-maatschappelijke karakter van en/of het eenvoudige eerlijke leven in de middeleeuwen geïdealiseerd. De herwaardering van de gotiek als middeleeuwse bouwstijl bij uitstek is een uiting van deze idealisering.</p>	
6	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Musea waren in de negentiende eeuw (nieuwe) gebouwen die gezien werden als cultuurtempels. Bij dit soort gebouwen diende een stijl te worden toegepast die het idee van cultuurtempel onderstreepte. De classicistische stijl was hiervoor zeer geschikt omdat in de klassieke oudheid de basis werd gevormd van onze cultuur en/of omdat de classicistische stijl de uitstraling en allure heeft die past bij een cultuurtempel.</p>	
7	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>In een museum worden (kunst)voorwerpen getoond. Om deze in een logische volgorde te kunnen bekijken is een rondgang door opeenvolgende ruimtes de aangewezen weg.</p>	
8	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Een gebouw als de Haagse Passage had ook een representatieve functie. Deze kon alleen worden onderstreept als de stijl waarin het werd gebouwd aansloot bij wat bekend was. Alleen historische bouwstijlen kwamen in aanmerking voor representatieve architectuur. – Men wilde dat het gebouw de noodzakelijke status verkreeg. Alleen door toegevoegde decoratie of het toepassen van een historische stijl kon dit worden bereikt. 	

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 2 Het antwoord moet de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Architecten werden opgeleid op instituten waarbij veel nadruk werd gelegd op de traditie van de bouwkunst en de toepassing van deze traditie in eigentijdse architectuur. Kennis van nieuwe materialen en technieken deden zij daarbij nauwelijks op 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ingenieurs werden opgeleid op technische instituten waarbij de nadruk juist wel lag op de kennis van nieuwe technieken en materialen 	1
10	maximumscore 1 Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het doel van de Wereldtentoonstelling was onder andere het tonen van vooruitgang op allerlei gebied, waaronder de vooruitgang der techniek. In dat licht was het mogelijk op een wereldtentoonstelling gewaagde ontwerpen uit te voeren.	
11	maximumscore 1 Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> – Vanaf de Eiffeltoren kun je Parijs vanaf grote hoogte ervaren. Deze ervaring is bijzonder spectaculair en veronderstelt geen culturele kennis, waardoor ze bijzonder aantrekkelijk is voor het massatoerisme. – Het was lange tijd het hoogste gebouw ter wereld. 	

Blok 2

12	maximumscore 3 Het antwoord moet de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • stelling 1: Het onderwerp/verhaal is het uitgangspunt en op grond daarvan wordt de beweging gecomponeerd 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • stelling 2: Een beweging die niet ten dienste van het verhaal of de inhoud staat, is onzinnig. Bewegingen zijn pas belangrijk als ze gekozen zijn om het verhaal / de dramatische structuur te verduidelijken 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • stelling 4: Het corps de ballet mag niet fungeren als mooi decor, maar moet een bijdrage leveren aan het verhaal / de dramatische structuur 	1
13	maximumscore 1 Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):	
	<ul style="list-style-type: none"> – Fokine was van mening dat de negentiende-eeuwse balletten geen zeggingskracht meer hadden. – Fokine was van mening dat de negentiende-eeuwse balletten louter decoratief waren. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

ja: De groepsdans is niet bedoeld als decoratieve dans, want hij draagt bij aan het verhaal. De mannen dansen Russische folklore, waarmee duidelijk wordt dat het verhaal zich in Rusland afspeelt, en ze dragen bij tot de sfeer van het ballet.

of

nee: De mannendans draagt niet wezenlijk bij tot de ontwikkeling van het verhaal en is daarom decoratief.

15 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Hoewel de jongen meer gebaart dan danst, doet zijn hele lichaam mee. Alle bewegingen maken duidelijk dat hij vrolijk is en dat hij andere mensen met muziek opvrolijkt.

16 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Zowel de gebaren als de dans van Petroesjka drukken uit dat hij schuchter is en naar de ballerina verlangt. Hij draait zijn knieën naar elkaar, kijkt droevig en reikt steeds uit naar de ballerina. Deze bewegingen zijn belangrijk voor het verhaal van het ballet.

17 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De choreografie speelt een eigen rol, naast de muziek en de aankleding van het ballet. De moor, de ballerina en Petroesjka hebben namelijk ieder een eigen bewegingsstijl conform hun karakter.

18 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- De bewegingsstijl van de vroeg twintigste-eeuwse moderne dans refereert niet of nauwelijks aan de ballettraditie. De bewegingsstijl van het vroeg twintigste-eeuwse moderne ballet refereert wel aan de ballettraditie, maar is niet meer zo streng.
- De bewegingen van de vroeg twintigste-eeuwse moderne dans drukken niet zozeer een verhaal uit, maar emoties. De bewegingen van het vroeg twintigste-eeuwse moderne ballet zijn weliswaar expressief, maar gericht op het vertellen van een verhaal en niet zozeer op het uitdrukken van emoties.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 3

19 maximumscore 1

De makers van episch theater wilden de wereld verbeteren door de mensen maatschappelijk en politiek meer bewust te maken.

20 maximumscore 1

één van de volgende:

- Het publiek kan zich niet inleven in een voorstelling, omdat de handelingslijn steeds wordt onderbroken.
- Het publiek krijgt niet alleen een verhaal, maar ook het commentaar van de auteur daarop, zodat een situatie van meerdere kanten kan worden bekeken.

21 maximumscore 2

twee van de volgende:

- ongebruikelijke instrumentencombinatie
- grillige melodiebouw
- dissonante samenklanken
- verschillende stijkenmerken door elkaar
- verschillende toonsoorten tegelijkertijd

per juist antwoord

1

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De spreekstalmeester vertelt achtergronden bij het verhaal.
- De spreekstalmeester vertelt wat er gaat gebeuren.
- Op de kleding (hoed en jas) van de spreekstalmeester staan de diverse jaartallen en namen.
- Op de achtergrond staan tekeningen en teksten die bij veldslagen horen.

per juist antwoord

1

23 maximumscore 1

De regisseur wil duidelijk maken dat oorlog van alle tijden is.

24 maximumscore 2

de twee volgende:

- Hij saluëert voor de sergeant-majoor die opkomt, waardoor hij een militair wordt (Vervolgens doet hij verslag van zijn activiteiten als ronselaar.)
- De spreekstalmeester verkleedt zich / zet hoed af, zet helm op, trekt de jas met de teksten uit, waaronder al een militair kostuum zit en wordt zo een militair / de ronselaar

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 1

één van de volgende:

- De auteur bedoelt juist het tegengestelde van wat er gezegd wordt (ironie).
- De auteur wil de oorlog juist belachelijk maken door de manier waarop de sergeant de oorlog ophemelt / de voordelen overdrijft (hyperbool).

26 maximumscore 2

- De wanden openen zich, net zoals toneelgordijnen, naar twee kanten en de titelpersoon Moeder Courage komt in beeld met kar en kinderen 1
- Moeder Courage zingt wat de spreekstalmeester in de proloog al vertelde, namelijk dat zij handel drijft in soldatenspullen 1

27 maximumscore 1

één van de volgende:

- Moeder Courage is met haar handel afhankelijk van de oorlog en probeert moedig met haar kinderen in die omstandigheden te overleven.
- Moeder Courage is niet bang uitgevallen: zij durft militairen tegen te spreken en staat haar mannetje.
- Ook goed: Brecht bedoelt het spottend: hij vindt het helemaal niet moedig om met oorlog je geld te verdienen en laat zien welke gevolgen dat heeft.

28 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De zangmelodie is ingewikkeld / niet logisch van opbouw en niet makkelijk te onthouden.
- De instrumenten spelen geen eenvoudige begeleiding, maar hun partijen lijken los te staan van de zangpartij (lijken daar zelfs tegenin te gaan).
- Het ritme van de tekst komt niet overeen met dat van de melodie / de tekstplaatsing is niet logisch / sommige woorden worden lang aangehouden.
- Het lied is melismatisch / er worden meerdere tonen op één lettergreep gezongen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

één van de volgende:

- Klassiek toneel is minder bekend bij het grote publiek dan de musical, die gebruik maakt van populaire muziek en dans.
- Klassiek toneel vraagt inspanning om het te volgen, terwijl een musical meer vrijblijvend entertainment is.
- Het grote publiek houdt van spektakel, wat in een musical eerder verwacht wordt dan in een klassiek toneelstuk.

Blok 4

30 maximumscore 1

één van de volgende:

- In beide fragmenten ontbreken elementen van (niet tot de popmuziek behorende) traditionele muziekculturen.
- Beide fragmenten worden gerekend tot de gewone Amerikaanse popmuziek (soul, respectievelijk rock 'n roll/rockabilly).

31 maximumscore 2

fragment 2 (twee van de volgende):

- De solostem zingt lager of zonder kopstem.
- De presentatie is vlak / mist het geëxalteerde karakter van het eerste fragment.
- Er is veel minder variatie in toonhoogte.
- Het emotionele vibrato van het eerste fragment ontbreekt.
- In de intro ontbreekt de zang.
- Ook goed: Aan het slot van het fragment (het begin van het refrein) is de zang tweestemmig.

per goed antwoord

1

32 maximumscore 1

één van de volgende:

- onzuiver zingen als stijlmiddel
- dirty intonation / opzettelijk iets te hoog of te laag intoneren van een toon
- uithalen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 2

twee van de volgende:

- de goed in het gehoor liggende melodieën
- de eenvoudige couplet-refreestructuur
- de eenvoudige ritmische structuur
- de eenvoudige/clichématige begeleidingsriffs van de blazers
- De muziek nodigt uit tot bewegen.

per goed antwoord

1

34 maximumscore 1

In de traditionele rock 'n roll worden showelementen als over de grond rollend gitaar spelen of met de gitaar in de nek spelen door mannen uitgevoerd.

35 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- Het doorbreken van rolpatronen past bij een voorstelling als *Female Factory*.
- In de song komen alle rock 'n roll clichés voor; cliché is een stijlmiddel geworden.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen (voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)

tekst 1 naar: L. Utrecht, *Van Hofballet tot Postmoderne-Dans*, Zutphen, 1988, pag. 191-192